

PROJEKT GAL, VRIJEDAN 2 MIL. KN

Uspostava Laboratorija za geoprostorne analize pri Odjelu za geografiju

STR. 30

**DOC. DR. SC.
KREŠIMIR KROLO,**
ODJEL ZA SOCIOLOGIJU
Hajduk nije nečiji, on je
naš, nije važan samo
profit, važna je zajednica

STR. 18

**DR. SC. KATICA BURIĆ
ČENAN,** ODJEL ZA ETNOLO-
GIJU I ANTROPOLOGIJU
Ima i drugdje
višeglasnog pjevanja,
ali klapsko pjevanje je
izvorno dalmatinsko,
hrvatsko

STR. 14

DR. SC. MELITA MOKOS, ODJEL ZA EKOLOGIJU,
AGRONOMIJU I AKVAKULTURU

Klimatske promjene su
realnost, a naša djeca još uče
da su fosilna goriva primarni
izvor energije

STR. 4

DOC. DR. SC. ZLATKO BEGONJA,
ODJEL ZA POVIJEST

O zločinima iz
razdoblja komunizma
ni danas se u
Hrvatskoj ne može
potpuno slobodno
govoriti

STR. 10

MAG. HIST. ART. **ANA ŠITINA**, ODJEL ZA POVIJEST UMJETNOSTI, SURADNICA NA PROJEKTU „ET TIBI DABO“

Nove metodologije i novi načini istraživanja povijesti umjetnosti

Za potrebe projekta, čija je voditeljica prof. dr. sc. Nina Kudiš s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci, mag. Šitina bavi se donacijama i umjetničkim ukusom na području nekadašnje Šibenske biskupije 16. i 17. stoljeća, a prva tema bile su donacije plemićke obitelji Tetta u Šibeniku

Ana Šitina, mag. hist. art. asistentica je na Odjelu za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru od 2014., gdje drži nastavu na kolegijima renesanse i baroka. Trenutačno je angažirana na projektu „ET TIBI DABO: naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800. godine (donart.unri.hr)“ koji financira Hrvatska zaklada za znanost. Voditeljica tog projekta je prof. dr. sc. Nina Kudiš s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci. Na projektu je angažirano više stručnjaka iz različitih dijelova Hrvatske i različitih institucija: izv. prof. dr. sc. Marijan Bradanović i doc. dr. sc. Damir Tulić s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci, zatim dr. sc. Petar Puhmajer, dr. sc. Krasanka Majer-Jurišić, mr. sc. Josip Višnjić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu, dr. sc. Željko Bistrotić, Ivan Brut i Mateja Jermen iz Konzervatorskog odjela u Rijeci, Danijel Ciković iz Akademije primijenjenih umjetnosti u Rijeci te Iva Jazbec Tomaić u ime Grada Rijeke. Sa Sveučilišta u Zadru na projektu sudjeluju doc. dr. sc. Laris Borić i Ana Šitina s Odjela za povijest umjetnosti.

Ani Šitini na tom je projektu i na poslijediplomskom studiju mentor Laris Borić, a prof. Nina Kudiš komentatorica za slikarstvo ranog novog vijeka. Tema njezi-

ne doktorske disertacije je „Slikarstvo 16. i 17. stoljeća u Šibenskoj biskupiji“.

Više aspekata proučavanja

„Istraživanja na projektu su, i vremenski i geografski, dosta široko postavljena. Također, nije definiran ni medij, nego su gotovo ravnomjerno zastupljena djela arhitekture, skulpture, slikarstva i primijenjenih umjetnosti. Iako nije pravilo i ima iznimaka, stručnjaci se većinom bave područjem u kojem borave ili s kojeg potječu“, priča Ana Šitina.

„Ovaj projekt je“, nastavlja, „na neki način usmjeren prema novim metodologijama i novim načinima istraživanja povijesti umjetnosti, pri čemu se ide od poznavanja i nakana naručitelja kako bi se bolje razumjelo kontekst umjetničkih djela: zašto nastaju, kako nastaju, tko ih naručuje, zašto ih naručuje, na koji se način naručitelj želi prezentirati u to vrijeme u svojoj zajednici te što to njemu znači. Zatim, je li riječ o djelu nekog skupljeg umjetnika i slično. Koriste se različiti kontekstualni metodološki pristupi te se razmatra više aspekata

ta nastanka djela. Iako se koriste i metodološki pristupi stilske analize, atribucionizma i istraživanja pisanih izvora, projekt se oslanja i na strategije „socijalne povijesti umjetnosti.“

A naručitelja je, dakako, bilo raznih - od vlasti, biskupa, svjetovnih pojedinaca, bogatih plemića do skromnijih bratovština, udruženja itd.

Ana Šitina se pak za potrebe projekta „Et tibi dabó“ za prvi skup projekta posebno bavila donacijama šibenske plemićke obitelji Tetta u 17. stoljeću. O istraživanjima slikarstva na području nekadašnje Šibenske biskupije, o čemu piše disertaciju, nedavno je na stranici projekta objavila i blog u kojemu govori o važnosti terenskih istraživanja i mogućim teškoćama s kojima se susreće svaki povjesničar umjetnosti.

Obitelj Tetta bila je vrlo bogata šibenska trgovačka obitelj porijeklom iz Venecije koja je u određenom trenutku stekla plemstvo te se upravo u 17. stoljeću istaknula raznim financijskim poticajima i donacijama umjetničkih djela u Šibeniku.

Još je Federico Antonio Galvani, istraživač koji se bavio šiben-

skim obiteljskim grbovima, pisao o njima te spominje Alviza Tettu, oca Lovre, Frane Ante i Hijacinta. Zadnji potomak je Melkior Tetta, sin Frane Ante, ali u kontekstu narudžbi spominje ga se kao nastavljalca narudžbi strica Lovre koji mu je ostavio silno bogatstvo.

Prema grbu obitelji i natpisima koje su ostavili, u Šibeniku se prepoznaje više umjetnina čija su ostvarenja oni financirali. Obitelj Tetta na svome grbu ima gredu preko plave pozadine, crvenu gredu i srca...

Osim Galvanija, važan povijesni izvor o donacijama u Šibeniku je Krsto Stošić (1884. - 1944.), svećenik i povjesničar šibenske kulture, čiji su radovi iznimno važni i u povijesnom i u povijesno-umjetničkom smislu, bilo oni objavljeni i oni koji su sačuvani u rukopisnoj građi.

„Čitajući, proučavajući zapise Krste Stošića, naišla sam na podatke da se članovi obitelji Tetta češće spominju kao donatori. Detaljnijim istraživanjima pokazalo se da je velik broj njihovih narudžbi u gradu Šibeniku te da se ističu u tom pogledu. Od crkve Sv. Dominika, za koju glavni oltar naručuje stariji član obitelji Lovre Tette, a poslije i njegov brat Hijacint Tetta jedan od bočnih oltara. Nakon smrti Lovre Tette, dovršenje narudžbe preuzima njegov nećak Melkior. Ista je situacija i u crkvi Sv. Nikole. Lovre Tetta naručuje glavni kameni oltar, ali on nije završen za

Važan povijesni izvor o donacijama u Šibeniku je Krsto Stošić, svećenik i povjesničar šibenske kulture. Proučavajući njegove zapise naišla sam na podatke da se članovi obitelji Tetta češće spominju kao donatori

//

U konkretnom istraživanju donatorske aktivnosti šibenske plemićke obitelji Tetta značajni su bili stariji povijesni izvori, pa čak i rukopisna građa. Federico Antonio Galvani, istraživač koji se bavio šibenskim obiteljskim grbovima, spominje Alvi-za Tettu, oca tri sina: Lovre, Frane Ante i Hija-cinta. Zadnji potomak je Melkior Tetta, sin Frane Ante, ali u kontekstu narudžbi spominje ga se kao nastavljatelja narudžbi strica Lovre koji mu je ostavio silno bogatstvo

njegova života. Stoga njegov nećak Melkior, kojemu je ostavio nasljedstvo, dovršava narudžbu, stavljajući palu na oltar u crkvi Sv. Nikole. Otac Melkiorov, Frane Ante Tetta, donirao je glavni oltar u crkvi Sv. Frane u Šibeniku te naručio za njega palu od tada vrlo poznatog slikara, Matea Ponzonija Pončuna, koji u 17. stoljeću djeluje i u Veneciji i na našim prostorima“, pojašnjava Ana Šitina.

Donatori i razlozi darivanja

„Ne zna se, naime, je li stric Lovre nećaku Melkioru oporukom uvjetovao dovršetak narudžbi u crkvama sv. Dominika i Nikole, ali na oltarnoj pali u crkvi sv. Nikole na kojoj je upisana i 1671. godina, među ostalim, piše: ...Nastavivši pobožno djelo strica Lovre, šibenskog plemića na oltar koji je on naložio podići od kamena, Melkior Tetta, doktor i vitez, ushtio je dodati sliku na vlastitom postolju 1671.“

Na glavnom oltaru u crkvi Sv. Dominika koji je podignut nakon Lovrine smrti napisao je Melkior: „Nasljednik Melkior Tetta svom najboljem stricu posvetio je ovaj spomenik“

„I Frane Ante Tetta donira za crkvu Sv. Frane, zaštitnika njegova imena, i podiže oltar na kojemu je slika sv. Ante. Do sada se mislilo, prema literaturi, da je glavni kameni oltar nestao. Međutim, u samostanskom vrtu pronašla sam dijelove oltara koji su najvjerojatnije ostaci upravo onog koji je naručio Frane Ante, dakle, nije izgubljen. Slika s tog oltara premještena je na drugi oltar, bočni, a riječ je o djelu poznatog mletačkog slikara Matea Ponzonija Pončuna“, dodaje Ana Šitina.

Zanimljivo je, kaže, spomenuti kako je članove obitelji Tetta, u kontekstu narudžbi, na neki način pekla savjest, kao da su se opravdavali zbog silnoga bogatstva. Tako na glavnom oltaru u crkvi Sv. Dominika u Šibeniku Melkior Tetta tekst počinje: Lo-

Upoznala sam mnogo drugih povjesničara umjetnosti i uglednih osoba iz struke koji su uključeni u više projekata. Novi angažmani otvorili su mi i nove teme istraživanja, ali najveći uspjeh je pozitivno i poticajno ozračje u timu koje stalno usmjerava ka novim pogledima u struci

vre Tetta časno stečeno bogatstvo u obliku preoblina dobitka ponovno posvećujući Bogu, Presvjetloj Republici... itd. Melkior Tetta na njemu piše posmrtni natpis svom stricu Lovri od kojega je naslijedio bogatstvo te ga posvećuje svom 'najboljem stricu'. Drugom stricu, koji mu nije ništa ostavio, ne nalazimo posveta, pa čak ni vlastitom ocu.“

Tette su, zapravo, bili moćna i bogata venecijanska trgovačka obitelj. O njihovoj važnosti u tadašnjoj šibenskoj zajednici svjedoči i podatak da je Franjo Divnić u svojoj oporuci preporučio Melkiora Tettu da se zauzme oko tiskanja njegova rukopisa o pre-

gledu povijesti Kandijskog rata u Dalmaciji. Svi članovi obitelji nisu imali stalno sjedište u Šibeniku. Frane Ante, Melkiorov otac, najdulje je, pretpostavlja se prema istraživanjima, boravio u Šibeniku. „Pretpostavljam da on nije imao potrebu potpisivati se pod donacije s obzirom na to da se svojom pojavom ukorijenio u Šibeniku. Zanimljivo je da je on na pali koju je naručio od Pončuna dao prikazati vedutu Šibenika, a nije isticao svoje ime i titule poput drugih članova“, napominje Šitina.

Za razliku od Frane Ante, Hijacint Tetta nije često mogao boraviti u Šibeniku. Za njega se zna

da se kao vojnik istaknuo u Poljskoj. Posthumno ga je kralj Jan III. Sobieski imenovao markizom.

Lovre Tetta se pak orijentirao na trgovinu te je očito često boravio na relaciji Venecija – Šibenik. I oporuku je sastavio u Veneciji.

Njegov nećak Melkior pohađao je visoke studije u Padovi.

„Melkior Tetta bio je važna osoba, studirao je u Padovi gdje je neko vrijeme obnašao dužnost prorektora. U Padovi je na Sveučilištu i njegov spomenik s natpisom: Melkior Tetta, šibenski i dalmatinski plemić... Melkior Tetta poslije je dobio ulogu u

Primjenjuje se metoda pojedinačnih slučajeva (case study) kako bi se došlo do općenitijih zaključaka o naručiteljima na određenom području i vremenu. Ide se od poznavanja i nakana naručitelja kako bi se bolje razumjelo kontekst umjetničkih djela: zašto nastaju, kako nastaju, tko ih naručuje, zašto ih naručuje, na koji se način naručitelj želi prezentirati u to vrijeme u svojoj zajednici te što to njemu znači.

PRVI ZNANSTVENI SKUP U SKLOPU PROJEKTA:

Umjetnine, naručitelji i donatori

U studenome prošle godine u Rijeci je održan prvi znanstveni skup od ukupno četiri (od čega će biti dva međunarodna) koja će biti održana u sklopu projekta. Naziv prvog znanstvenog skupa bio je „Umjetnine, naručitelji i donatori“. Ubrzo će na stranici projekta biti objavljen i e-zbornik sa znanstvenim radovima izloženim na skupu.

„Profesorica Kudiš, voditeljica projekta, bila je iznimno zadovoljna dosad učinjenim te znanstvenom razinom koju su dosegla istraživanja prvog znanstvenog skupa.

Ona je na završnici tog skupa rekla da je ljestvica visoko postavljena te da je zapravo došlo do iznimnih znanstvenih postignuća“, rekla je Ana Šitina koja je na prvom znanstvenom skupu u sklopu projekta prezentirala svoj rad „Donacije i umjetnički ukus plemićke obitelji Tetta u Šibeniku“. Ove godine predstoji drugi znanstveni skup projekta koji će biti međunarodni te će tim izlagati s mnogim inozemnim povjesničarima umjetnosti, što će biti izuzetno korisno. U tom kontekstu pripremaju se i teme koje će biti usredotočene na povijesnoumjetnička djela i naručitelje značajne u Hrvatskoj, ali i u europskom kontekstu.

Vijeću dubrovačkom i preselio se u Dubrovnik gdje nastavlja svoje narudžbe, također obilježene posvetnim natpisima, donira novac za crkve itd.“, kaže Šitina.

Prilagođavanje trendovima

Kad je riječ o narudžbama i donacijama slika, Ana Šitina utvrdila je da članovi obitelji Tetta ne naručuju slike kod određenih slikara prema vlastitom ukusu, nego oni daju novac i diktiraju natpis te ono što će biti prikazano, a franjevci i dominikanci pronalaze slikara. „Oni se priklanjaju većini. Na primjer, u određenoj crkvi na više se primjera vidi da naručuju slike od slikara od kojeg naručuju i drugi. Primjerice, za Sv. Dominika oba brata Tetta naručuju od Giovannija Laudisa, dominikanskog slikara koji je slikao i za istaknute naručitelje u Veneciji.

Zanimljivo je da Frane Ante Tetta za crkvu Sv. Frane naručuje od slikara Matea Ponzonia. Iako Pončun u tom trenutku ima 70 godina, Frane Ante očito inzistira na njemu ili franjevci jer je Pončun među franjevcima bio popularan slikar, a za njihovu je crkvu slikao i trideset godina prije Tettine narudžbe. Giovanni Laudis je dominikanac i radio je za dominikance u Šibeniku. Izvjesnije je da su se Tette više koncentrirali na promidžbu sebe i svojega imena nego na slikara. Vidi se da paze na to što će biti prikazano. Često su to njihovi sveci zaštitnici i u crkvama njihovih svetaca zaštitnika, a dodatno se zatim afirmiraju i preko natpisa, pomno birajući ri-

ječi. Iz svega, ne bi se moglo reći da oni inzistiraju na nekom slikaru, odnosno da su imali specifičan ukus. Ono što je pak njihova praksa su obvezni natpisi preko kojih žele zabilježiti svoju dobrohotnost i darežljivost te grbovi kojima pečatiraju svoje prezime i pojavu u gradu. Određene nejasnoće rasvijetljenje su ovim istraživanjem, međutim, još su mnoga pitanja koja daljnjim studijama slučaja tek treba rasvijetliti. Primjerice, tko je slikar pale na glavnom oltaru u crkvi Sv. Nikole još se ne zna te tek trebaju uslijediti ozbiljnija istraživanja.“

Osim Pončuna i Laudisa, za crkve i samostane u Dalmaciji dosta je slikao venecijanski slikar Palma Mlađi (1548. - 1628.) pa će se u budućim istraživanjima nastojati rasvijetliti i poznata imena koja naručuju njegove slike u Šibeniku.

Osim obitelji Tetta, u Šibeniku su bile važne i druge obitelji kao što su Šižgorići, Vrancići itd.

Radeći na projektu „Et tibi dabo“ mladoj Ani Šitini otvorile su se mogućnosti i za istraživanja na drugim projektima, što je veoma važno za mlade istraživače.

„Upoznala sam se s drugim istraživačima koji su uključeni i u druge projekte. Osim brojnih zanimljivih tema koje su izložene već na prvom skupu projekta održanog u studenome 2017., smatram da će suradnja s izvršnim timom uroditi još mnogim važnim znanstvenim spoznajama. Najpoticajniji element u suradnji upravo je sjajna atmosfera i izvrstan tim koji i mlade istraživače potiče na aktivan rad“, zaključila je Ana Šitina.